

УДК 343.2+343.3

М.К. Кисіль

ORCID: 0009-0001-1293-2329

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ФІНАНСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОТИПРАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ДЕРЖАВ - ЧЛЕНІВ ЄС

Статтю присвячено дослідженню проблем кримінально-правового регулювання відповідальності за фінансування кримінально-протиправної діяльності в Україні та виробленню науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідних норм КК України з урахуванням міжнародно-правових стандартів і досвіду держав - членів ЄС. Встановлено, що чинний КК України містить шість розрізнених норм, які передбачають відповідальність за фінансування кримінально-протиправної діяльності (ст. 110-2, 159-1, 176, 258-5, ч. 3 ст. 260, ст. 447 КК України), проте цілісної системи вони не утворюють. Виявлено дві системні вади: по-перше, відсутність у більшості відповідних норм КК України будь-якої вказівки на предмет кримінального правопорушення - лише ст. 258-5 КК України прямо оперує поняттям «будь-які активи», тоді як решта норм обмежуються терміном «фінансування» без розкриття його предметного змісту, що в поєднанні з усталеним вузьким доктринальним тлумаченням створює практичні прогалини; по-друге, відсутність відповідальності юридичних осіб як суб'єктів фінансування в деяких видах кримінально-протиправної діяльності. Проведено порівняльний аналіз відповідного законодавства Німеччини, Польщі та Франції, а також Рекомендації 5 FATF і Директиви 2017/541. Встановлено, що зазначені міжнародно-правові стандарти та національне законодавство держав - членів ЄС передбачають: широке уніфіковане визначення предмета кримінального правопорушення, що охоплює будь-які активи незалежно від їх форми та походження; незалежність складу кримінального правопорушення від фактичного вчинення основного діяння та від обізнаності особи щодо конкретного виду кримінально-протиправної діяльності, яка фінансується; кримінальну відповідальність юридичних осіб. На підставі цього запропоновано п'ять взаємопов'язаних змін до КК України: уніфікацію поняття «активи» в усіх відповідних нормах; розширення суб'єктивної сторони ст. 258-5 КК України відповідно до вимог Директиви 2017/541; поширення заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб на всі норми про фінансування кримінально-протиправної діяльності; розширення предмета ст. 447 КК України; закріплення уніфікованого законодавчого визначення поняття «фінансування кримінально-протиправної діяльності». Зазначено, що більшість запропонованих змін відповідають концепції проєкту нового КК України (контрольний текст станом на 22.02.2026), зокрема завдяки широкому визначенню поняття «активи» у Глосарії проєкту та виокремленню Розділу 3.12 про кримінально-правові засоби щодо юридичної особи.

Ключові слова: фінансування тероризму, кримінально-протиправна діяльність, предмет кримінального правопорушення, юридична особа, активи, Директива ЄС 2017/541, FATF.

DOI 10.34079/2518-1319 -2026-16-31-140-150

Вступ. Фінансування кримінально-протиправної діяльності є одним із ключових чинників, що уможливило вчинення тяжких і особливо тяжких кримінальних правопорушень, зокрема тих, що посягають на основи національної безпеки, конституційний лад, громадський порядок та мир і безпеку людства. В умовах повномасштабного збройного вторгнення Російської Федерації проти України ця проблема набула особливої гостроти: фінансові потоки, спрямовані на підтримку терористичних угруповань, незаконних збройних формувань і найманців, становлять безпосередню загрозу державному суверенітету та територіальній цілісності України.

Водночас курс України на вступ до Європейського Союзу (далі - ЄС) зумовлює необхідність приведення вітчизняного кримінального законодавства у відповідність до стандартів ЄС та міжнародних рекомендацій у сфері протидії фінансуванню кримінально-протиправної діяльності, зокрема вимог Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (далі - FATF) та положень Директиви Європейського Парламенту і Ради ЄС 2017/541 про боротьбу з тероризмом (далі - Директива 2017/541).

Чинний Кримінальний кодекс України (далі - КК України) містить низку норм, що передбачають відповідальність за фінансування окремих видів кримінально-протиправної діяльності, зокрема: ст. 110-2 (фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України), ст. 159-1 (порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації чи агітації референдуму), ст. 176 (порушення авторського права і суміжних прав), ст. 258-5 (фінансування тероризму), ч. 3 ст. 260 (створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань) та ст. 447 (найманство). Однак зазначені норми формувалися непоступово, без єдиної концепції, що породило суттєві розбіжності у визначенні предмета кримінального правопорушення, суб'єктного складу та меж кримінальної відповідальності.

Стан дослідження. Окремі питання кримінальної відповідальності за фінансування кримінально-протиправної діяльності досліджувалися у працях таких учених, як Т. Батраченко, Л. Демидова, В. Зеленецький, В. Ємельянова, С. Лихова, С. Мохончук та Л. Новікова. Проте комплексного дослідження, присвяченого системному аналізу прогалин відповідного законодавства України та виробленню конкретних пропозицій щодо його вдосконалення з урахуванням досвіду держав - членів ЄС, у вітчизняній науці кримінального права досі не проводилося.

Постановка проблеми дослідження. Законодавець, криміналізуючи окремі діяння, спрямовані на фінансування кримінально-протиправної діяльності у шести самостійних нормах КК України, не забезпечив єдності підходів ні до визначення предмета кримінального правопорушення (використовуються різномірні поняття «майно», «матеріальні цінності» або предмет взагалі не конкретизується), ні до кола суб'єктів відповідальності. Це, своєю чергою, породжує прогалини при кваліфікації діянь, вчинених із використанням криптовалют чи майнових прав, а також суперечить вимогам FATF та Директиви ЄС 2017/541, які зобов'язують криміналізувати фінансування незалежно від факту вчинення основного кримінального правопорушення та обізнаності особи щодо конкретного протиправного діяння.

Метою дослідження є виявлення системних недоліків кримінально-правового регулювання відповідальності за фінансування кримінально-протиправної діяльності в Україні та формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідних норм КК України з урахуванням міжнародно-правових стандартів і досвіду держав - членів ЄС.

Виклад основного матеріалу. Поняття «фінансування кримінально-протиправної діяльності» не отримало самостійного законодавчого визначення в КК України. Натомість законодавець закріпив відповідальність за окремі його прояви у шести нормах Особливої частини КК України, розміщених у різних її розділах: ст. 110-2 (розділ I - кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України), ст. 159-1, ст. 176 (розділ V - кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина), ст. 258-5, ч. 3 ст. 260 (розділ IX - кримінальні правопорушення проти громадської безпеки) та ст. 447 (розділ XX - кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку) (Кримінальний кодекс України, 2001). Відсутність єдиної системності у розміщенні цих норм у структурі КК України відображає їх поступове, ситуативне запровадження без єдиної концептуальної основи.

Аналіз зазначених норм дозволяє виявити дві суттєві системні розбіжності у підходах українського законодавця.

По-перше, неузгодженість у визначенні предмета кримінального правопорушення. Найширшим за обсягом є поняття «будь-які активи» у ст. 258-5 КК України, яке охоплює надання, збір чи зберігання активів будь-якого роду, прямо чи опосередковано, з метою їх використання або усвідомлення можливості того, що їх буде використано для терористичної діяльності (Термінологія законодавства, б.р.). Натомість у доктрині кримінального права головною вадою застосування ст. 258-5 КК України визнається відсутність однозначного тлумачення обов'язкових ознак цього кримінального правопорушення, зокрема його предмета. Так, Л. Демидова відмічає різні підходи законодавця щодо предмета фінансування тероризму та такої обов'язкової об'єктивної ознаки, як діяння в формі дії, а також його суб'єктивної ознаки - мети (Демидова, 2016, с. 87).

Аналіз диспозицій ст. 110-2, ст. 159-1, ст. 176, ч. 3 ст. 260 та ст. 447 КК України свідчить про те, що жодна з цих норм взагалі не містить вказівки на предмет кримінального правопорушення - поняття «фінансування» в них вживається без будь-якої конкретизації форми або виду активів, що передаються. (Кримінальний кодекс України, 2001) Такий підхід істотно контрастує зі ст. 258-5 КК України, яка прямо визначає предмет через поняття «будь-які активи», а також із підходом Рекомендації 5 FATF та Директиви 2017/541, що вимагають охоплення активів будь-якого виду. Відсутність у переважній більшості відповідних норм КК України вказівки на предмет кримінального правопорушення породжує правову невизначеність щодо того, чи охоплюють ці норми фінансування у формі надання майнових прав, криптовалют або послуг майнового характеру, залишаючи відповідь на це питання на розсуд правозастосовувача, що є неприпустимим з точки зору принципу правової визначеності.

Щодо ст. 447 КК України, слід зазначити, що в науковій літературі фінансування найманців досліджується переважно у контексті матеріального забезпечення їх участі у збройних конфліктах (Мохончук, 2012, Баулін та ін., 2004), тоді як питання про охоплення цією нормою немайнових форм підтримки часто залишається поза увагою дослідників.

По-друге, непослідовність у визначенні суб'єкта кримінального правопорушення. Лише ст. 159-1 КК України передбачає спеціального суб'єкта - службову особу або громадянина, які мають відповідний правовий статус учасника виборчого процесу чи процесу референдуму. В усіх інших нормах суб'єкт є загальним (Кримінальний кодекс України, 2001). Натомість жодна з розглядуваних статей КК України не передбачає кримінальної відповідальності юридичних осіб як самостійних суб'єктів фінансування, попри те, що за даними FATF саме через корпоративні структури часто здійснюється

приховане фінансування терористичної та іншої кримінально-протиправної діяльності (FATF, 2025).

Виявлені розбіжності свідчать про відсутність у КК України єдиної концепції фінансування кримінально-протиправної діяльності як самостійного кримінально-правового інституту, що зумовлює потребу в системному вдосконаленні відповідних норм з урахуванням міжнародно-правових стандартів.

Відправною точкою для формування сучасних міжнародно-правових стандартів у досліджуваній сфері є Рекомендація 5 FATF (далі - Рекомендація 5), яка зобов'язує держави криміналізувати фінансування тероризму відповідно до вимог Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 року (The FATF Recommendations, 2012). Рекомендація 5 виходить за межі міжнародних правових зобов'язань і додатково посилює заходи, які держави повинні мати у своєму розпорядженні для припинення фінансування тероризму. Принципово важливим є те, що кримінальне правопорушення фінансування тероризму за Рекомендацією 5 охоплює будь-яку особу, яка умисно надає або збирає кошти чи інші активи, прямо чи опосередковано, з наміром або усвідомленням того, що вони будуть використані для підтримки тероризму, незалежно від законності чи незаконності їх походження. Суттєво, що криміналізація не може ґрунтуватися виключно на інститутах пособництва, замаху або змови - Рекомендація 5 вимагає самостійного складу кримінального правопорушення, який безпосередньо охоплює акт фінансування (FATF, 2016).

Ці стандарти знайшли відображення у Директиві 2017/541. Стаття 11 Директиви зобов'язує держави-члени забезпечити впровадження кримінальної відповідальності за надання або збір коштів будь-якими засобами, прямо чи опосередковано, з наміром або усвідомленням того, що вони будуть використані повністю або частково для вчинення актів тероризму. При цьому не вимагається, щоб кошти фактично були використані, та не вимагається, щоб особа знала, для якого конкретного кримінального правопорушення чи правопорушень призначені ці кошти (Directive, 2017). Попри те що у Болгарії, Німеччині, Мальті, Польщі та Португалії фінансування тероризму охоплює не всі кримінальні правопорушення, передбачені статтями 3-10 вказаної Директиви, як цього вимагає документ, загалом її імплементація суттєво посилила кримінально-правовий підхід держав - членів ЄС до кваліфікації тероризму (Report from the Commission, 2020).

Звернення до законодавчого досвіду окремих держав - членів ЄС дозволяє виявити конкретні механізми, які можуть бути запозичені українським законодавцем. У Німеччині відповідальність за фінансування тероризму встановлено в параграфі 89с Кримінального кодексу (далі - Strafgesetzbuch або StGB). Параграф 89с StGB встановлює кримінальну відповідальність за збір, отримання або надання активів з усвідомленням або наміром того, що вони будуть використані іншою особою з метою вчинення одного зі правопорушень-підстав, визначених у підпунктах 1-8 ч. 1 параграфу 89с StGB (German Criminal Code, 2024). Принципово важливим є те, що нова норма не містить порогу матеріальності («значні активи»), який існував у попередній редакції, та застосовується до всіх видів фінансування тероризму, а не лише до фінансування з метою підготовки тяжкого кримінального правопорушення, що загрожує державі (Library of Congress, 2015).

У Польщі фінансування тероризму криміналізоване у ст. 165а Кримінального кодексу (Kodeks karny). Відповідно до цієї норми, забороненим діянням є збирання, передача або надання платіжних засобів, фінансових інструментів, цінних паперів, іноземної валюти, майнових прав або іншого рухомого чи нерухомого майна з метою фінансування кримінального правопорушення терористичного характеру (Ustawa - Kodeks karny, 1997). Таким чином, польський законодавець обрав максимально широкий

підхід до визначення предмета кримінального правопорушення, охопивши всі можливі форми активів, включно з майновими правами - на відміну від вужчих формулювань більшості відповідних статей КК України. Після реформи 2016-2017 років ст. 165а польського кримінального кодексу зазнала суттєвих змін: зокрема, було запроваджено кримінальну відповідальність фінансування тероризму з необережності, що стало реакцією на міжнародно-правові зобов'язання та рекомендації Комітету експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (Michalska-Warias, 2018, с. 111-113). Відповідальність юридичних осіб за фінансування тероризму реалізується у Польщі через механізм спеціального Закону про відповідальність колективних суб'єктів за діяння, заборонені під страхом покарання (MONEYVAL, 2022).

У Франції відповідальність за фінансування тероризму встановлено ст. 421-2-2 Кримінального кодексу (Code pénal). Відповідно до вказаного нормативно-правового акту, актом тероризму є фінансування терористичного підприємства шляхом надання, збору або управління будь-якими коштами, цінностями або майном, або надання консультацій з цією метою, з наміром бачити такі кошти використаними або з усвідомленням того, що вони призначені для вчинення будь-якого з актів тероризму, незалежно від того, чи відбудеться такий акт (Code pénal français, 2001). Принципово важливою рисою французької моделі є, по-перше, використання поняття «будь-які кошти, цінності або майно» («fonds, valeurs ou biens quelconques»), що охоплює всі форми активів без обмежень, і по-друге, пряме законодавче закріплення незалежності складу кримінального правопорушення від фактичного настання терористичного акту. Окрім того, доказування умислу для цілей кримінального переслідування за фінансування тероризму спрощено: достатньо встановити, що особа принаймні знала, що кошти призначені для підприємства, що здійснює терористичний акт, незалежно від того, чи прагнула вона фактично до їх використання з метою вчинення терористичного акту. Французьке законодавство також прямо поширює кримінальну відповідальність на юридичних осіб за кримінальні правопорушення терористичного характеру, що знаходить своє відображення у французькій правозастосовчій практиці (Debevoise & Plimpton, 2017).

Порівняльний аналіз законодавства Німеччини, Польщі та Франції дозволяє виявити три спільні риси, що відрізняють їхній підхід від чинного КК України: по-перше, широке й уніфіковане визначення предмета кримінального правопорушення, що охоплює будь-які активи незалежно від їх форми; по-друге, поширення відповідальності на фінансування незалежно від фактичного вчинення основного кримінального правопорушення; по-третє, встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб. Саме ці елементи необхідно вважати орієнтирами для вдосконалення відповідних норм КК України.

Проведений аналіз чинного законодавства України та досвіду держав - членів ЄС дозволяє сформулювати наступні пропозиції.

1. Уніфікація поняття предмета кримінального правопорушення. Як було встановлено, лише ст. 258-5 КК України містить пряму вказівку на предмет кримінального правопорушення - поняття «будь-які активи», тоді як усі інші відповідні норми КК України (ст. 110-2, ст. 159-1, ст. 176, ч. 3 ст. 260, ст. 447 КК України) такої вказівки не містять, обмежуючись лише терміном «фінансування» без розкриття його предметного змісту. З метою усунення цієї непослідовності пропонується привести термінологію всіх відповідних статей КК України у відповідність до поняття «будь-які активи», закріпленого у ст. 258-5 КК України та Рекомендації 5 FATF. При цьому поняття «активи» слід тлумачити розширено - як кошти, інше майно, майнові права,

криптовалюту та інші цифрові активи, а також послуги майнового характеру, незалежно від їх законного чи незаконного походження (The FATF Recommendations, 2012). Саме такий підхід закріплено у ст. 165а Кримінального кодексу Польщі, де предмет кримінального правопорушення охоплює «платіжні засоби, фінансові інструменти, цінні папери, іноземну валюту, майнові права або інше рухоме чи нерухоме майно» (Ustawa - Kodeks karny, 1997), а також у ст. 421-2-2 КК Франції, що оперує поняттям «будь-які кошти, цінності або майно» (Code pénal français, 2001).

2. Розширення суб'єктивної сторони ст. 258-5 КК України відповідно до стандартів ЄС. Чинна редакція ст. 258-5 КК України не передбачає відповідальності у випадках, коли кошти фактично не були використані або особа не знала конкретного кримінального правопорушення, для якого вони призначалися. Водночас ст. 11 Директиви 2017/541 прямо встановлює, що для кваліфікації фінансування тероризму не є необхідним ані фактичне використання коштів, ані знання особою конкретного кримінального правопорушення, яке фінансується (Directive, 2017). Аналогічний підхід закріплено в параграфі 89c Strafgesetzbuch (German Criminal Code, 2024) та ст. 421-2-2 Кримінального кодексу Франції (Code pénal français, 2001). У зв'язку з цим пропонується доповнити ч. 1 ст. 258-5 КК України вказівкою на те, що відповідальність настає незалежно від фактичного використання активів та від обізнаності особи щодо конкретного виду кримінально-протиправної діяльності, яка фінансується.

3. Запровадження відповідальності юридичних осіб. Жодна зі статей КК України, що передбачають відповідальність за фінансування кримінально-протиправної діяльності, не охоплює юридичних осіб як самостійних суб'єктів. Між тим FATF прямо виділяє зловживання корпоративними структурами - зокрема підставними компаніями, трастами та некомерційними організаціями - як один із ключових методів фінансування тероризму (FATF, 2025). Досвід держав - членів ЄС свідчить про наявність двох основних підходів до вирішення цієї проблеми: у Франції кримінальна відповідальність юридичних осіб за всі кримінальні правопорушення, пов'язані з тероризмом, включно з їх фінансуванням, закріплена безпосередньо в ст. 121-2 Кримінального кодексу (Debevoise & Plimpton, 2017), тоді як Польща реалізує аналогічний механізм через окремий спеціальний закон (MONEYVAL, 2022). З огляду на наявність в КК України інституту заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб (розділ XIV-1 КК України) (Кримінальний кодекс України, 2001), пропонується доповнити перелік кримінальних правопорушень, передбачений ч. 2 ст. 96-3 КК України, статтями 110-2 та 176 КК України, які на сьогодні відсутні в цьому переліку, попри те що фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни конституційного ладу, та фінансування порушень авторського права так само можуть здійснюватися через корпоративні структури в інтересах юридичної особи та з метою отримання нею неправомірної вигоди.

4. Розширення предмета кримінального правопорушення, передбаченого ст. 447 КК України. Як було встановлено, ст. 447 КК України, подібно до більшості інших норм, пов'язаних з фінансуванням кримінально-протиправної діяльності, не містить у диспозиції вказівки на предмет кримінального правопорушення: поняття «фінансування найманців» вживається без будь-якої конкретизації форми активів. З метою усунення цієї прогалини пропонується привести диспозицію ч. 1 ст. 447 КК України у відповідність до ст. 258-5 КК України, замінивши вказівку на «фінансування» формулюванням «надання, збір чи зберігання будь-яких активів» з відповідним розкриттям змісту цього поняття.

5. Введення уніфікованого визначення поняття «фінансування кримінально-протиправної діяльності». З метою подолання термінологічної непослідовності, пропонується закріпити в примітці до ст. 258-5 КК України або у ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним

шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» уніфіковане законодавче визначення у такій редакції: «фінансування кримінально-протиправної діяльності - це надання, збір, зберігання або передача будь-яких активів прямо чи опосередковано з наміром або усвідомленням можливості того, що вони будуть використані повністю або частково для вчинення кримінально-протиправного діяння, незалежно від фактичного використання таких активів та від обізнаності особи щодо конкретного виду такої діяльності».

Реалізація зазначених пропозицій сприятиме системному вдосконаленню кримінального законодавства України, його приведенню у відповідність до стандартів ЄС та виконанню міжнародних зобов'язань України у сфері протидії фінансуванню кримінально-протиправної діяльності.

Висновки. Чинний КК України містить шість норм, що передбачають відповідальність за фінансування кримінально-протиправної діяльності (ст. 110-2, ст. 159-1, ст. 176, ст. 258-5, ч. 3 ст. 260, ст. 447 КК України), однак цілісної системи вони не утворюють. Їх порівняльний аналіз засвідчив дві системні вади: термінологічну непослідовність у визначенні предмета кримінального правопорушення та відсутність єдиного підходу до суб'єктного складу, зокрема часткову відсутність відповідальності юридичних осіб.

Аналіз міжнародно-правових стандартів - Рекомендації 5 FATF та Директиви 2017/541 - і досвіду держав - членів ЄС (Німеччини, Польщі, Франції) дозволив виявити три спільні риси, яких наразі бракує вітчизняному кримінальному кодексу: широке уніфіковане визначення предмета кримінального правопорушення, що охоплює будь-які активи незалежно від їх форми та походження; незалежність складу кримінального правопорушення від фактичного вчинення основного діяння та від обізнаності особи щодо його конкретного виду; кримінальна відповідальність юридичних осіб за всі кримінальні правопорушення, пов'язані з фінансуванням кримінально-протиправної діяльності.

На підставі цього у статті запропоновано п'ять взаємопов'язаних змін до КК України: уніфікацію поняття «активи» в усіх відповідних нормах; розширення суб'єктивної сторони ст. 258-5 КК України відповідно до вимог Директиви 2017/541; поширення заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб на всі норми про фінансування кримінально-протиправної діяльності; розширення предмета кримінального правопорушення, передбаченого ст. 447 КК України; закріплення уніфікованого законодавчого визначення поняття «фінансування кримінально-протиправної діяльності».

Окремої уваги заслуговує контекст підготовки проєкту нового КК України (контрольний текст станом на 22.02.2026) (Контрольний текст проєкту КК, 2026). Більшість запропонованих змін відповідають концепції нового Кодексу: зокрема, в його Глосарії (ст. 1.1.1) вже закріплено широке уніфіковане поняття «активи», що охоплює грошові кошти, інше майно, нематеріальні активи зокрема в криптовалютах, роботи та послуги, - що відповідає пропозиціям, наведеним в цій статті. Кримінальні правопорушення проти безпеки від тероризму виокремлено в самостійний Розділ 7.2, а Розділ 3.12 врегульовує кримінально-правові засоби щодо юридичної особи - що створює нормативну основу для реалізації пропозиції запровадження відповідальності юридичних осіб, висловленої в цій статті. Таким чином, прийняття нового КК України в запропонованій редакції може стати істотним кроком для комплексної імплементації змін, висловлених в цій статті: визначення «активів» у Глосарії вирішило б проблему термінологічної непослідовності, а включення всіх норм про фінансування кримінально-

протиправної діяльності до переліку підстав для застосування заходів щодо юридичних осіб - закрило б відповідну прогалину в суб'єктному складі.

Перспективи подальших досліджень вбачаються в аналізі конкретних статей Розділу 7.2 проекту нового КК України у частині їх відповідності Рекомендації 5 FATF та Директиві 2017/541, а також у розробці редакцій відповідних норм.

Бібліографічний список

- Баулін, Ю.В., Борисов, В.І. та Гавриш, С.Б. та ін., 2004. *Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар*. За заг. ред. В.Т. Маляренка, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 2-ге вид., перероб. та доп. Харків: Одиссей.
- Демидова, Л.М., 2016. Проблеми кваліфікації фінансування тероризму. *Питання боротьби зі злочинністю* [онлайн]. Доступно: <https://pbz.nlu.edu.ua/article/view/77365/73086>
- Кримінальний кодекс України*, 2001. Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*, № 25/26, ст. 131 [онлайн]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
- Кримінальний кодекс України. Контрольний текст проекту станом на 22.02.2026*, 2026. Робоча група з розробки нового Кримінального кодексу України [онлайн]. Доступно: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2026/02/24/kryminalnyj-kodeks-22-02-2026-ukr.pdf>
- Мохончук С.М., 2012. Юридичний склад найманства та його особливості в системі злочинів проти миру та безпеки людства. *Питання боротьби зі злочинністю* [онлайн]. Доступно: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2459/1/Mohonchuk_227.pdf.
- Термінологія законодавства: Фінансування тероризму*, б.р. Законодавство України [онлайн]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/en/32147?lang=uk>.
- Code pénal français. Art. 421-2-2*, 2001. *Légifrance* [онлайн]. Доступно: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006418433.
- Debevoise & Plimpton LLP, 2017. *Financial Crime in France: Overview. Practical Law Country Q&A* [онлайн]. Доступно: <https://www.debevoise.com/-/media/files/pdf/financial-crime-in-france-overview.pdf>
- Directive (EU) 2017/541 of the European Parliament and of the Council of 15 March 2017 on combating terrorism*, 2017. *Official Journal of the European Union*, L 88, 31.03.2017.
- FATF, 2016. *FATF Guidance on Criminalising Terrorist Financing (Recommendation 5)*. Paris: FATF [онлайн]. Доступно: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Criminalising-terrorist-financing.html>
- FATF, 2025. *Comprehensive Update on Terrorist Financing Risks*. Paris: FATF, [онлайн]. Доступно: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Methodsand Trends/comprehensive-update-terrorist-financing-risks-2025.html>
- German Criminal Code (Strafgesetzbuch - StGB)*, 2024. Criminal Code in the version published on 13 November 1998 (Federal Law Gazette I, p. 3322), as last amended by Article 2 (2) of the Act of 7 November 2024 (Federal Law Gazette 2024 I No. 351). Trans. by M. Bohlander, rev. by U. Reusch. Federal Ministry of Justice [онлайн]. Доступно: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html
- Library of Congress, 2015. *Germany: New Anti-Terrorism Legislation Entered Into Force* [онлайн]. Доступно: <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2015-07-10/germany-new-anti-terrorism-legislation-entered-into-force/>
- Michalska-Warias A., 2018. New Terrorist Offences in Polish Criminal Law. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio G*, 65(1), p. 103-114.

- MONEYVAL, 2022. *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Poland. Mutual Evaluation Report*. Council of Europe [онлайн]. Доступно: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/fsrb-mer/MONEYVAL-MER-Poland-2022.pdf>
- Report from the Commission to the European Parliament and the Council based on Article 29(1) of Directive (EU) 2017/541*, 2020. COM(2020) 619 final [онлайн]. Доступно: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52021DC0701>
- The FATF Recommendations: International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation*, 2012 (updated 2025). Paris: FATF [онлайн]. Доступно: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html>
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny*, 1997. *Dziennik Ustaw* 2025, poz. 383 [онлайн]. Доступно: <https://lexlege.pl/kk/art-165a/>

References

- Baulin, Yu.V., Borysov, V.I. and Havrysh, S.B. et al., 2004. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy: naukovo-praktychnyi komentar* [Criminal Code of Ukraine: scientific and practical commentary]. 2nd ed. Ed. by V.T. Maliarenko, V.V. Stashys and V.Ya. Tatsii. Kharkiv: Odissiei. (in Ukrainian).
- Code pénal français. Art. 421-2-2*, 2001. *Légifrance*, [online]. Available at: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006418433 (in French).
- Debevoise & Plimpton LLP, 2017. *Financial Crime in France: Overview. Practical Law Country Q&A*, [online]. Available at: <https://www.debevoise.com/-/media/files/pdf/financial-crime-in-france-overview.pdf>.
- Demydova, L.M., 2016. *Problemy kvalifikatsii finansuvannia teroryzmu* [Problems of qualification of terrorism financing]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu*, [online]. Available at: <https://pbz.nlu.edu.ua/article/view/77365/73086> (in Ukrainian).
- Directive (EU) 2017/541 of the European Parliament and of the Council of 15 March 2017 on combating terrorism*, 2017. *Official Journal of the European Union*, L 88, 31.03.2017.
- FATF, 2016. *FATF Guidance on Criminalising Terrorist Financing (Recommendation 5)*. Paris: FATF, [online]. Available at: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Criminalising-terrorist-financing.html>
- FATF, 2025. *Comprehensive Update on Terrorist Financing Risks*. Paris: FATF, [online]. Available at: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Methodsandtrends/comprehensive-update-terrorist-financing-risks-2025.html>
- German Criminal Code (Strafgesetzbuch - StGB)*, 2024. Criminal Code in the version published on 13 November 1998 (Federal Law Gazette I, p. 3322), as last amended by Article 2 (2) of the Act of 7 November 2024 (Federal Law Gazette 2024 I No. 351). Trans. by M. Bohlander, rev. by U. Reusch. Federal Ministry of Justice, [online]. Available at: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html.
- Kryminalnyi kodeks Ukrainy* [Criminal Code of Ukraine], 2001. *Zakon Ukrainy* vid 05.04.2001 № 2341-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, No. 25/26, Art. 131, [online]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (in Ukrainian).
- Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Kontrolnyi tekst proiektu stanom na 22.02.2026 r.* [Criminal Code of Ukraine. Draft control text as of 22.02.2026], 2026. *Robocha hrupa z rozrobky novoho Kryminalnoho kodeksu Ukrainy*, [online]. Available at: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2026/02/24/kryminalnyj-kodeks-22-02-2026-ukr.pdf> (in Ukrainian).

- Library of Congress, 2015. *Germany: New Anti-Terrorism Legislation Entered Into Force*, [online]. Available at: <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2015-07-10/germany-new-anti-terrorism-legislation-entered-into-force/>
- Michalska-Warias, A., 2018. New Terrorist Offences in Polish Criminal Law. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio G*, 65(1), p. 103-114.
- Mohonchuk, S.M., 2012. Yurydychnyi sklad naimanstva ta yoho osoblyvosti v systemi zlochniv proty myru ta bezpeky liudstva [Legal elements of mercenarism and its specificities in the system of crimes against peace and human security]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu*, [online]. Available at: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2459/1/Mohonchuk_227.pdf (in Ukrainian).
- MONEYVAL, 2022. *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Poland. Mutual Evaluation Report*. Council of Europe, [online]. Available at: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/fsrb-mer/MONEYVAL-MER-Poland-2022.pdf>
- Report from the Commission to the European Parliament and the Council based on Article 29(1) of Directive (EU) 2017/541, 2020. COM(2020) 619 final, [online]. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52021DC0701>.
- Terminolohiia zakonodavstva: Finansuvannia teroryzmu [Legislation terminology: Terrorism financing], n.d. *Zakonodavstvo Ukrainy*, [online]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/en/32147?lang=uk>. (in Ukrainian).
- The FATF Recommendations: International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, 2012 (updated 2025). Paris: FATF, [online]. Available at: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html>
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, 1997. *Dziennik Ustaw* 2025, poz. 383, [online]. Available at: <https://lexlege.pl/kk/art-165a/> (in Polish).

Kysil M.K.

FINANCING OF CRIMINAL ACTIVITY: CURRENT PROBLEMS AND WAYS OF THEIR SOLUTION TAKING INTO ACCOUNT EU MEMBER STATES EXPERIENCE

The article is devoted to the study of problems of criminal law regulation of liability for financing criminal activity in Ukraine and the development of scientifically grounded proposals for improving the relevant provisions of the CC of Ukraine in light of international legal standards and the experience of EU Member States. It has been established that the current CC of Ukraine contains six separate provisions imposing liability for financing specific types of criminal activity (Articles 110-2, 159-1, 176, 258-5, Part 3 of Article 260, and Article 447 of the CC of Ukraine); however, these provisions do not form a coherent system. Two systemic deficiencies have been identified: first, the absence in most of the relevant provisions of the CC of Ukraine of any indication of the subject matter of the criminal offence - only Article 258-5 of the CC of Ukraine explicitly employs the concept of «any assets», while the remaining provisions are limited to the term «financing» without disclosing its substantive content, which, combined with the established narrow doctrinal interpretation, creates practical gaps; and second, the absence of liability of legal entities as subjects of some financing criminal activity. A comparative analysis of the relevant legislation of Germany, Poland and France, as well as FATF Recommendation 5 and EU Directive 2017/541, has been conducted. It has been found

that the aforementioned international legal standards and the national legislation of EU Member States provide for: a broad unified definition of the subject matter of the criminal offence encompassing any assets regardless of their form or origin; independence of the criminal offence from the actual commission of the underlying act and from the person's awareness of the specific type of criminal activity being financed; and criminal liability of legal entities. On this basis, five interrelated amendments to the CC of Ukraine are proposed: unification of the concept of «assets» across all relevant provisions; expansion of the subjective element of Article 258-5 of the CC of Ukraine in accordance with the requirements of Directive 2017/541; extension of criminal law measures against legal entities to all provisions on the financing of criminal activity; expansion of the subject matter of Article 447 of the CC of Ukraine; and consolidation of a unified statutory definition of «financing of criminal activity». It is noted that the majority of the proposed amendments are organically aligned with the concept of the draft new CC of Ukraine (control text as of 22 February 2026), in particular owing to the broad definition of «assets» in the Glossary of the draft and the establishment of a separate Chapter 3.12 on criminal law measures against legal entities.

Keywords: terrorism financing, criminal activity, subject matter of criminal offence, legal entity, assets, EU Directive 2017/541, FATF.

Статтю було подано / The article was submitted	07.04.2026
Статтю було прийнято / The article was accepted	21.04.2026